Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...нээ гарана. | № 133 (18156) | 1989 оной июниин 9, пятница | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Советэй тогтоол

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Совет иигэжэ тогтообо:

1. СССР-эй Верховно Советэй үмэнэ өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгэнүүдһээ сүлөөлэгдэһэн тухай СССР-эй Министрнүүдэй Советэй мэдүүлгые хараада абаха.

2. Нүхэр Николай Иванович **Рыжковые** СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр томилоод, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй бүридэл тухай дурадхалнуудые СССР-эй Верховно Советтэ оруулхыень даалгаха.

3. СССР-эй шэнэ Министрнүүдэй Соведые СССР-эй Верховно Советэй байгуултар, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгануудаа бэлүүлжэ үргэлжэлүүлхэ.

СССР-эй Верховно Советэй тогтоол

СССР-эй АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫЕ ҺҮНГАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Нүхэр Геннадий Васильевич **Колбиние** СССР-эй Арадай Хиналтын Комитедэй түрүүлэгшээр һүнгаха.

СССР-эй Арадай депутадуудай съезд

...ЛЭХЭ ЗҮЙЛНҮҮД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

...дай депутадуу... ...лмэрэз июниин ...да, Кремлиин ...дон соо, үргэл... ...овно Советэй ...С. Горбачев за... ...Узбекистанда ...йдал тухай зүб... ...асуудалнуудые ...хэ эхилхынгээ ...идиумэй үмэнэ... ...мэдэгдэхые хү... ...хэлээ. Мүнөө ...орёо хүндэ бай... ...СССР-эй Мини... ...едэй Түрүүлэг... ...ыров түрүүтэй ...комисси рес... ...хүдэлжэ байна. ...ехэ хүдэлмэри ...түнүүдэй аюул... ...иитын гури... ...аар хэмжээнүүд ...ые эндэхи бай... ...байһаар, хе... ...дөөнүүд үргэл... ...ланшые, шарха... ...та бии. Али бү...

...хы юумэ галдаха, шатааха ябуулганууд хэгдэнэ.

Юрэнхыдөө республика доторхи байдалай хиналта доро байгаашье һаань, һайн тээшээ мүртэй хубилалтануд болоногүй. Энэ үшар бидэнэй бултанаймнай һанаа зобооно.

Энэ хадаа тэсэбэритэй, харюусалгатай байхын түлөө үшөө нэгэ дохёо тэмдэг болоно. Илангаяа үндэһэ яһанай хоорондохи харилсаануудта хабаатай ябуулгын түлөө харюусалгатай байха шухала.

Тэсэбэритэй байжа, түни түбшэн байлгые сахиха, үйлэ хэрэгүүдые хиналта дорофоо гаргуулхагүйн тула бүхы юумэ хэхэ, түхиралгын хүдэлмэри ябуулжа, буу эзбэсүүдые, уршаг хойшолонтой онол аргануудые бэелүүлжэ байһан хүнүүдые зогсоохын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй. Эдэ бүхы харата муухай ябуулганууды зайсуулан сараха талаар республикада, тэрэнэй ажалшадта хүсэн бии, тэдэнэр манай уряада харюусаха аабза гэжэ найданабди гэжэ СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ тэмдэглээ.

Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганууда дайрагдаха түйлдаа хүрэһэн хүнүүдэй ами наһые аршалан абархын тула бүхы юумэ хэхыень Советскэ Союзай хуули хамгаалгын органуудта, республикын правительственна комиссида даалгагдана.

Арадай депутадуудай Съездын уряае бүхы союзна республикануудай ажалшад соносожо, тэрэндэ ниилэн нэгэдхэ аабза гэжэ найдажа байһанаа М. С. Горбачев мэдүүлээ.

Президиумэй дурадхалые съезд дуугаа үгэлгөөр баталан абаба.

Съезд зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

Эмхидхэлэй гол асуудалнуудай шиидхэгдэнэн СССР-эй Верховно Советэй болон тэрэнэй палатануудай түрүүшын заседанинуудай дүнгүүд тухай түрүүлэгшээр һууһан **М. С. Горбачев** депутадуудта мэдээсэбэ. Палатануудай түрүүлэгшэнэр һунгагдаа, Верховно Советэй комитедүүд, палатануудай саг үргэлжын комиссинууд байгуулагдаа. Удаадахи заседанинууд дээрэ палатануд, Верховно Совет комиссинуудай болон комитедүүдэй бүридэлые тодорхойлбо.

СССР-эй Верховно Совет Н. И. Рыжковые СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр томилоо. **Г. А. Колбин** СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Удаань СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ **Н. И. Рыжков** «СССР-эй правительствын саашанхи ажал ябуулгын программа тухай» элидхэл хэбэ.

Энээгээр Съездын заседани дүүрэһэн байгаа.

СССР-эй Арадай депутадуудай съезд хүдэлмэрэз июниин 8-да үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

МОСКВА. СССР-эй Арадай депутадуудай съезд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заседанинуудай дундашье һанамжанууда-араа хубаалдалга үргэлжэлнэ.

ТАСС-ай фотохроникО.

СССР-эй Верховно Советэй нэгэдэхи сесси

...АТА, ЗАЛАН СЭХЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭР

...овно Советэй ...дэй ба Нацио... ...Советэй хам... ...заседани июниин ...квада, СССР-эй палатануудай Кремлиин ...ховно Советэй ...С. Горбачев хэлэ... ...Узбекистанда ...ийдал тухай зүб... ...асуудалнуудые ...хэ эхилхынгээ ...идиумэй үмэнэ... ...мэдэгдэхые хү... ...хэлээ. Мүнөө ...орёо хүндэ бай... ...СССР-эй Мини... ...едэй Түрүүлэг... ...ыров түрүүтэй ...комисси рес... ...хүдэлжэ байна. ...ехэ хүдэлмэри ...түнүүдэй аюул... ...иитын гури... ...аар хэмжээнүүд ...ые эндэхи бай... ...байһаар, хе... ...дөөнүүд үргэл... ...ланшые, шарха... ...та бии. Али бү...

...баримталан бэелүүлжэ байдаг хүн лэ. Эдэ бүхы хэрэгүүдые үргэнөөр бэелүүлхын тула эдэ жэлнүүдтэ хэгдэһэн бүхы юумэндэ тэрэнэй хубита нилээд ехэ бшуу. Юрэдөөл, Н. И. Рыжковой орон доторхи байдалые һайн ойлгодог байһаниинь ехэ удха шанартай. Юундэб гэхэдэ, манай ороной ямар байдалда ороод байһыень тэрэ үнинэй ойлгожо, мэдэжэ байна.

Н. И. Рыжков ажаябадалайнгаа горитой хубиие промышленностьда бэелүүлэгдэжэ байһан хүдэлмэритэй нягтаар холбоихой. Юрын хүдэлмэри хэһэн, удаань табан жэл соо «Уралмашай» ахамад инженер, табан жэл соо «Уралмашай» генеральна директор байһан, һүүлээрнь Хүндэ ба транспортна машина бүтээлгын министерствэдэ хүдэлһэн, дүрбэн жэл соо СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо байһан, удаань КПСС-эй Центральна Комитедтэ ажаллаһан намтартай. Эгээл нимэнээ баян дүй дүршэлтэй, манай общество дотор боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые һайнаар ойлгодог хүн юм. Энээнһээ уламжалан, Н. И. Рыжков хубилган шэнэдхэлгын политика зохёон бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха халуун хүсэл эрмэлзэлтэй байгаа.

Нүхэр Рыжков хубилган шэнэдхэлгын хараа бодолые үргэнөөр баримталдаг хүн юм гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Энэмнай ехэ удха шанартай ха юм даа.

Хэрбээ манай обществын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдээгүй һаань, демократиин үргэдхэгдөөгүй һаань, хубилган шэнэдхэлгын хэрэг ураг-шаа дабшахагүйл. Н. И. Рыжков хадаа энэрхы сэдьхэлтэй хүн, демократи баримталан бэелүүлдэг хүтэлбэрилэгшэ болоно. Орон доторнай демократиие, олондо мэдээсэлгые хүгжөөхэ, политическэ хэрэгүүдые бэелүүлхэ, политическэ байгуулалтые хубилгаха талаар хэгдэжэ байһан бүхы юумэндэ, хубилган шэнэдхэлгэһээ үндэһэтэй бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ Николай Иванович бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ хандадаг, эрид шууд дэмжэдэг юм. Тиимэһээ тэрэ экономикодо хабаатай документнүүдые зохёолгодо эдэбхитэйгээр хабаадана. Экономикын һалбарида хабаатай дурадхалнууд, документнүүдые бэелүүлхын тула демократиие үргэдхэхэ шухала. СССР-эй Министрнүүдэй Советэй үүсхэлээр манай экономикын гол шата болохо предприяти тухай хуули зохёогдоо һэн. Энэмнай тон шухала удха шанартай хэрэг ха юм даа. Мүнөө болотор хубилалтануд гол түлэб дээрэһээ хэгдэдэг, дээдэ шатадахи алхамуудһаа бэелүүлэгдэдэг байгаа. Эдэ бүгэдэ предприятинуудта хүрэхэдөө, эршэз бууража залиршадаг һэн.

Н. И. Рыжковой демократи баримталан бэелүүлдэг байһаниинь юунһээ харагданаб гэхэдэ, тэрэ экономико дээрэһээ хүтэлбэрилгые болоюлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэн байгаа. Тиихэдэ түбтэ үндэһэн шухала хараа шэглэлнүүдые үлөөгөө һэн. Юундэб гэбэл, союзда, манай орёо нарин арадай ажахын комплексдо харилсаануудые тааруулан табиха гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Энэ талаар олохон документнүүд зохёогдоо, бусадынь бэлдэгдэжэ байна. Эдэ документнүүд республикануудта, тэдэнэй бэеэ дааһан байдалда хабаатай. Эдэ бүгэдэ нютагай Советүүдтэ хабаатай. Энэмнай мүн лэ тон шухала удха шанартай юумэн гээшэ. Тэрээнгүйгөөр Советүүдэй ямар засаг захиргаан тухай хэлэлтэйб даа. Николай Иванович нимэ хандасатай байхаһа гадна, эдэ документнүүдые бэлдэхэ хүдэлмэриие толгойлдог.

Н. И. Рыжковой демократи баримталан бэелүүлдэг байһаниинь юунһээ харагданаб гэхэдэ, тэрэ шэнэ хандасануудта ажабайдал, экономико эмхидхэлгын, социалис зөөри арьбадхалгын шэнэ түхэл шэнжэнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаг байһанаа харуулаа. Энэнь кооперативна хүдэлөөе хүгжөөлгэдэ, арендэ болон бусад шухала шиидхэбэринүүдтэ элэгэр харагдаа һэн.

Энэ түсэбтэ табан жэлэй түсэб гол түлэб хүгжэлтэгүйгөөр тогтошоһон жэлнүүдһээ үндэһэтэй байгаа. Юундэб гэхэдэ, бидэ манай экономикые ойлгохые һаял ороддожо байгаабди гэжэ М. С. Горбачев саашадаа тэмдэглээ. Энээнэй үндэһэ һуури дээрэ шэнэ шиидхэбэринүүдтэ гараха шухала. Энэ табан жэлэй түсэбые хараалхадаа, шухала бодол — манай экономико хүнэй аша тушада шэглүүлхэ, тиигэжэ социальна политика бэелүүлхэ гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Энэ хадаа СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон тэрэнэй Түрүүлэгшын хараа бодол гээшэ.

Гэхэтэй хамта һанаашаарнай бүхы юумэн хэгдээгүй гэжэ хэлэхые хүсэнэб (энээн тухай элидхэл соогоо хэлээ һэм) гээд М. С. Горбачев нүхэр Рыжковой кандидатурые тайлбарилхадаа, хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Тэрээнһээ гадна, ехэ дутуу дунданууд гаргагдаа. Гэбэшье эдэ бүгэдэ нэн түрүүн маанадта — правительствада ехэ һургаалнуудые абаха аргын бии байһые элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу. Хубилган шэнэдхэлгын үедэ тохёолдоһон дутуу дунданууды усадхан зайсуулжа, манай экономикые хүгжэлтын замда гаргаха талаар шухала шиидхэбэринүүдые абаха эрилтэ табина.

Н. И. Рыжков хадаа өөртөө шүүмжэлхы ёһоор, правительствын ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдтэ партийна ёһоор хандадаг хүн юм. Мүнөө манай найдалые, Верховно Советэй найдалые КПСС-эй ЦК-гай этигэл найдалаар батадхажа, тэрэнние Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр томилхо шухала. Урдынгаа дутуу дунданууда-һаа һургаал абажа, алдуу эндүүнүүдые усадхан зайсуулжа, саашадаа ехэ түсэбүүдые хараалха арга олгохо байнабди.

Удаань **Н. И. Рыжков** депутадуудай олон тоото асуудалнуудта харюусаба.

Тусхайлбал, КПСС-эй XXVII съездын, XIX партконференциин экономическа стратегиие бодото дээрэнь бэелүүлхэдээ, Министрнүүдэй Совет стратегиин талаар ехэ дутуу дунданууды-ые гаргаһан байгаа гэжэ тоолоноб гэжэ тэрэ хэлээ. Гэбэшье зарим асуудалнуудаар гараһан дутуу дунданууд арадай ажахые хүгжөөлгэдэ хиналтагүйгөөр нүөөлһэн байгаа. Тиигэжэ зарим хуулинуудта дутагдалнууд гаргагдаа, эдэ бүгэдые шэнэдэр гаражэ үзэхэ ёһотойбди. Зонхилон захиралгын үеһөө экономическа онол аргануудта дамжан орохо үедэ иланга-яа ехэ дутагдалнууд гаргагдаа. Урдынгаа хандасануудые хэрэглэхэдээ, зарим дутагдалнуудые зайсуулха ёһотой байгаабди. Гэбэшье эндэ экономическа реформын үндэһэ һуури һалгаагдаһан байгаа бшуу.

Жэлэй хугасаа соо ороной-мнай экономикодо үндэһэн шухала хубилалтануд хэгдэхэ юм гэһэн найдуулганууды үргэжэ шадахагүй байнаб гэжэ Н. И. Рыжков асуудалнуудта харюусахадаа тэмдэглээ. Ерэхэ жэлдэ хэрэглэмжын дэлгүүр дээрэхи байдалые зарим тэды һайжаруулха аабзабди гээд хүлеэжэ болоно.

Томо ехэ предприятинуудые бариха гэһэн хараа бодолые буруушаанаб гэжэ депутат асуудалнуудта харюусахадаа мэдүүлээ. Дунда жиирэй гү, али жэжэ предприятинууд арадай ажахыда хэрэгтэй. Эдэ бүгэдые экономикын, хэрэглэмжын дэлгүүрэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ бүри һайнаар, зохидоор тааруулан табижа болохо байна. Гэбэшье элшэ хүсые хүгжөөлгэдэ тон болгоомжотойгоор хандаха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, тэрэ экономическа үргалтын үндэһэ һуури болоно. Хэзээ нэгэтэ тохёолдоһон дутуу дунданууды-ые хараада абажа, баталагдаһан эльшэ хүсэнэй программада тодорхой хубилалтануудые оруулха хэрэгтэй.

Зөөри зөөшын түхэл шэнжэнүүдтэ хандасаяа удаа дараалан хубилгаһанай, ажалай түлбэриие тэрэнэй эсэсэй үрэ дүнгүүдтэй тааралдуулан табиһанай ашаар лэ эзэн ёһоной мэдэрэлые хүгжөөжэ болоно. Тиихэдэ ажахын тоосоон дорофоо дээшээ гараха ёһотой. Эндэ һалбари һалбариин министерствэнүүд, албан эзэрганууд хоро-огдохо эзэргэтэй.

Ороной зарим республикануд болон үргэн ехэ районуудые социально-экономическа талаарнь хүгжөөлгэдэ, нютагай ажахын тоосоондо хабаатай асуудалнуудта депутат дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ. Ямар юумэн союзна республика бүхэндэ оруулагданаб, тиихэдэ юун тэндэһээ манай ба дэлхэйн үнэ сэнгүүдээр гаргагданаб тэһэн экономическа тоосоое бэлдэһэн байнабди гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Саашадаа хараада абтаха ёһотой бодото зураглал хэгдэбэ гээшэ. Зүгөөр гол шухала юумэниинь гэбэл, бидэ ниитэ нэгэн ажахын комплексоор ажаһуунабди. Нютаг нютагуудта ажахын тоосоое нэбтэрүүлэнгүй, экономическа реформо урагшаа дабшахагүй байна. Тэрэнэй онол аргануудые зохёолгодо союзна республикануудай түлөөлэгшэд хабаадаба. Съезд дээрэ депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые ажаралтайгаар шэнжэлэгдэжэ, хараада абтаха. Нютагай ажахын тоосоон, зарим союзна республикануудай гарэа гаршатай байһан тухай асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой. Республикануудые ажахын тоосоондо оруулалга 1991 онһоо түсэблэгдэнэ, ажахын тоосоной эгээл шухала зүйлнүүд туршагдажа, ерэхэ жэлдэ зарим республикануудта бэелүүлэгдэжэ захалха байна.

Шадалгүй хүнүүдэй байдал тухай хэлэхэдээ, ороной хүн зоной 15 процентынь хангалтагүй түлюур байдалтай гэжэ Н. И. Рыжков зааба. Эдэмнай нэн түрүүн пенсионернүүд болон үхибүүдтэй айлнууд болоно. Тэдэнэй һуудал байдалые һайжаруулха арга замууд тухай ерэзэдүйн правительство түнэзгыгөөр бодожо үзэхэ эзргэтэй. Зарим регионуудай эдеэ хоолоор адли бэшээр хангагдадаг тухай Министрнүүдэй Совет мэдэдэг, тиимэ байдалые зайсуулха талаар хэмжээнүүдые абадаг. Агропромышленна комплексын хүдэлмэриие эрид һайжаруулга гол зорилго болоно.

Асуудалнуудай нэгэндэ харюусахадаа, байгша табан жэлэй хараа түсэбүүдые мүнөө шэнээр хаража үзэһэнэй хэргүй хаш гэжэ Н. И. Рыжков хэлэбэ. Тиигэбэл экономикодо тогтонижонги бэшэ байдал тохёолдохо. Табан жэлэй дүүрэхые хүлеэгээд, эрид хэмжээнүүдые абаһан дээрэ. СССР-эй һаяын хуулинуудта тааракагүй албан зургаануудта хабаатай документнүүдые болюулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ тэрэ мэдээсэнэ.

Арадай ажахыда компьютернүүд нэбтэрүүлэгдэнэ, һүүлэй үедэ энэ һалбарида гэмгүй һайн хубилалтануд болоно гэжэ мэдээсэгдээ. Тоолон тодорхойлхо техникын ба информатикын талаар Гүрэнэй комитедэй хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэй.

Капитальна барилгада хубаарилагдадаг айхабтар ехэ мүнгэ зөөриие социальна зорилгоор хэрэглэдэг болохо гү гэһэн асуудалда харюусахадаа, ерэхэ табан жэлдэ имагтал иимэ юумэн хэгдэхээр түсэблэгдэнэ гэжэ хэлээ. Гэбэшье арадай ажахын хүгжэлтэдэ шухала хэрэгтэй һалбаринуудтахи байдал муудуулхагүйн тула ехэ бодолтойгоор хэмжээнүүдые абаха. Гансал ехэ хэмжээ түйлаха хандасаһаа, экономико хүгжөөлгын гаргашатай онол аргануудһаа эрид арсаха шухала. Энээнэй тулада мүнөөнэй ажахы эрхилхэ ябадалда бии байһан дутуу дунданууды-ые зайсуулха хэрэгтэй. Мүнөө дээрээ социальна доогуур үнэ сэнгүүдые дэмжэхын тула правительство гүрэнэй зүгһөө туһаламжа болгон үгтэдэг мүнгые хэрэглэнэ. Гэр байрын асуудалые шиидхэлгын, ажалшадай

(Эхин, Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ХАЙЦАГАЙ ПОЛИНУУД ДЭЭРЭ...

Харацайн совхозой механизаторнууд байгша ондо урдахи жэлнүүдэйхидэ орходоо, һараар уридшалан хабарайнгаа тарилгые түгэсхэһэн байха юм.

— Энэ харюусалгатай һаһаяа үнгэрһэн жэлнүүдтэ июниин 25 болотор үнгэргэдэг һаа, харин мүнөө жэлдэ амжалтатай дүүргэһэн байнабди,— гэжэ совхозой директор Б. Б. Гомжапов хэлэнэ.

Хоёр Хайцагай хоорондуур, харгын хоёр далангаар нэмжыһэн полинуудай нэгэн дээрэ тарилга хэжэ ябаһан механизаторнуудтай уулзажа хөөрэлдэбэбди. Эдэмнай энэ ажахын хоёрдохи отделениин механизаторнууд болобо.

Энэ отделениин полинуудай 250 гектарта зэнниисэ, 29 гектарта хара таряан, 282 гектарта обёос тариганхай. Тиихэдэ тэжээлэй ургамалнуудһаа наран сэсэг обёос хоёр 40 гектарта, горох обёос хоёр 60 гектарта тариганхай байна. Эдэнэр энэ жэлдэ бүхыдөө 350 гектарта тэжээлэй ургамалнуудые тариха юм.

Отделениин механизаторнууд хабарай тарилгын үедэ нэгэ бригада болоод, хоёрдохи жэлээ ажаллажа байнхай. Эндэ ДТ-75 түхэлэй гурбан трактор хахалалга, Т-150 түхэлэй хоёр трактор культиваци хэлгэ, гурбан трактор тарилга дээрэ хүдэлгэгдэнэ. Бүхыдөө 14 механизатор хабаададаг юм.

«Тарилга хэхэдээ бидэ һүүниндөө ажалладаггүйбди, эндэнээ нэгэ халаанда хүдэлхэдөө тарилгаяа һайн шанартайгаар үнгэргэхые ороло-нобди», — гэжэ бригадын гэшүүд ойлгуулна. Харин хахалалга дээрэ үдэрэй болон түниин халаанда ажаллана. 209 гектар паар бэлдэгдэнхэй, энэнь, үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо, 20 гектараар ехэ юм.

Тарилга дээрэ А. А. Злыгостевэй даадаг агрегат 25 гектарай орондо 28—30 гектарта хүргэжэ, бусадай дундаһаа шалгаран гарана.

Харин тэрэнэй аха В. А. Злыгостев газар хахалхадаа, халаанайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

— Бидэ хабарайнгаа тарилгыг апрелиин һүүл багаар захалаа һэмди. Полинуудная таруу, хоорондоо ехэл холонууд юм. Гэбэшье манай механизаторнуудай габшагай ажалай, оролдосын ашаар энэ шухала кампанияа һараар уридшалан дүүргэбэбди. Бригадамнай бүхы юумээр гүйсэд хангагданхай. Матвей Гуляевай зохёоһон тракторһаа хүдэлгэгдэдэг электро-гагнуур механизаторнуудта айхабтар ехэ туһа хүргөө,— гэжэ отделениин агроном В. М. Карнаков мэдүүлнэ. 1966 онһоо механизаторааг ажаллаһан, 1982 онһоо хойшо бригадираар томилогдоһон П. И. Жаркойтой хөөрэлдэһөөр байтараа арендэ тушаа асууһамнай харин, тэрэ гэдэргээ эрьежэ, сеялкын хажууда тухагүй хүдэлжэ байһан механизаторта хандана:

— Петрович, арендэдэ орохо зон гүбди?

— Тракторнууд болон бусад техникэдэ хэрэгтэй болохо, мүн эбдэржэ һалаһан узел, детальнуудые һэлгэхэ хэрэгсэлнүүд элбэг байна аал? Арендэдэ ороходошни эдэ бүгэдэшни бии болоодхихо юм гү?— гэжэ тэрэнь һөөргэдэн асуудал табиха юм.

— «Һаяшаг абтаһан СЗП-3,6 түхэлэй шэнэ сеялкэнүүд юумыемнай одоол үзүүлжэл байна даа. Хашартай болошоһон сеялкэнүүд. Манда үгтэһэн хэдэн сеялкэнүүдые суглуулжа, ядажа байнабди. Сагай ошохо, һайжарха бүри юумэнэй шанарынь улам муудажа байха гэшэ хайшаа юм»,— гэжэ механизаторнууд голхоржо, һуугаад һэн.

Н. ШАБАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Харацайн совхозой механизаторнууд тарилгаяа үнгэргэжэ байна.
Б. ТАБДАЕВАЙ фото.

Захааминай район.

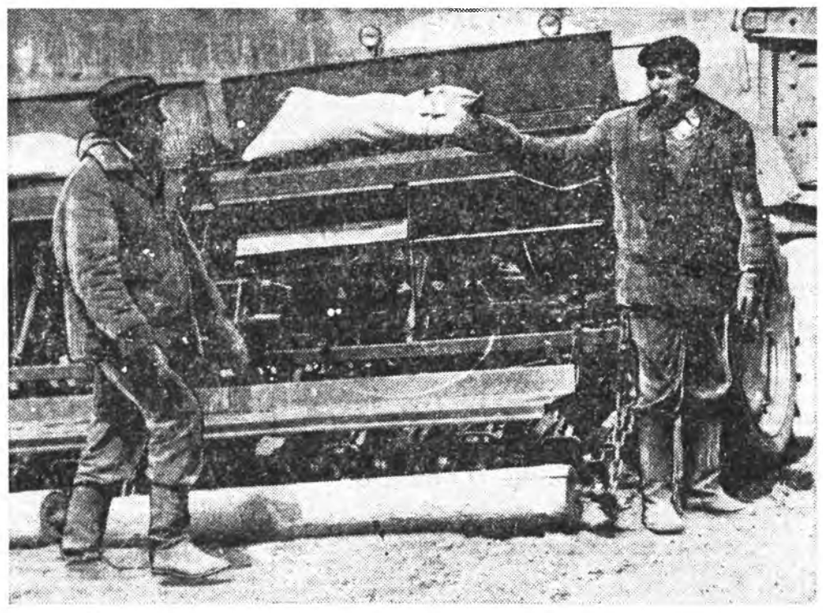

ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ТАБИБА

Баян ургаса абахал гээ һаа, газараа саг соонь үтэгжүүлхэ, уһалха хэрэгтэй гэжэ луговод бүхэн харюусахал даа. Энэньшье зүбтэй юм бээз. Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой үнинэй луговод А. Э. Дырчиковнэз энээн тушаа һураа һаатнай, баһал иимэрхүү харюу хэлэхэл байха.

— Сабшалан дээрээ тухэреэн жэлэй туршада ото-һэтэ хүдэлхэ хэрэгтэй. Үтэгжүүлгэ оруулхал, газараа уһалхал гэбэл, тэрэнэйнгээ сагыень алдажа огтолон болохогүй. Энэл даа, амжалтын эхи үндэһэн,— гэжэ Антон Эрдынеевич һаяхан уулзахадамнай мэдүүлээ һэн.

Энэ нүхэрнай жэл бүхэндэ тогтууритай баян ургаса ургуулдаг луговод гээшэ. Ургаса ургуулха талаар түсэбөө ходе үлүүлдэг хүн юм. Тэрэ нёдондо сагай уларилай талаар хэды тогтууригүй байгаашье һаань, 1600 центнерэй орондо 2000 гаран центнер һайн шанартай үбһэ һүрилжэ, тушааһан байна. Байгша ондо нүхэр Дырчиков сабшалангайнгаа гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 20 центнер үбһэ ногоо суглуулжа абахаар дүүрэн арга боломжотой. Бүхы хүдэлмэрээ саг соонь тэрэ хэнэн байна. Сабшалангаа мүнөө хөёрдохёо уһалжа ябана.

Зунай һарануудта Антон Эрдынеевич өөрөө звеное хүтэлбэрилжэ, үбһэ бэлэдхэдэг заншалтай юм. Иигэжэ луговод эрхилһэн ажалаа эхинһээ эсэстэнь хүргэдэг хе ,аа хямда сэнтэй үбһэ нөөсэлнэ бшуу.

Ц-Ж. ТОГОНОВ.

«ФРЕГАДУУД» ХҮДЭЛНЭ

Үдын совхозой Хүйтэн-Булаг гэжэ газарта «Фрегат» түхэлэй хүсэ ехэтэй гурбан агрегат сабшалан болон силосэй ургамалнуудые тариһан газарые түлэг уһалжа байнхай.

Дүршэлтэй механизаторнууд С. Г. Брусовцев, М. С. Черных, бүлүүр станциие хүдэлгэдэг оператор М. А. Белобородов гэгшэд эдэ агрегадуудые бүтээсэтэйгээршье ашаглана.

Үнгэргэшэ жэлдэ тэдэнэр даажа абаһан эндэхи сабшалан болон таряанай газарые зун соо арба дахин уһалаа юм. Тэрэнэйнь ашаар сабшалангай гектар бүриһөө 15—20 центнер үбһэн, таряанай газарай гектар бүриһөө 100 гаран центнер силос дарагдаа.

Байгша ондо механизаторнууд газараа баһал һайнаар ундалуулха зорилготой.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.

Хориин район.

Редакторай ор... Ц. Б. ЦЫРЕНДОР...

Буряадай АССР-э... налистнуудай холбо... ряад үнэн» болон «... Бурятии» газетнүүд... дакцинуудай колле... «Буряад үнэн» газет... дакцийн таһагые даагы... Санданова хайрата...

НИМАЕВА Цырма Баяровна...

...ааһа бараһан ушара... ...ээгы шаналал гаш... ...мэдүүлнэ.

Хориин районой А... ...хондо июниин 9-нэй... ...нэй 11 часта хүдее... ...дэхэ.

...рия Государ... ...ой АССР по ... Ленина, 35 ...декс 04613.

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

БАТА, ЗАЛАН СЭХЭ ХАРААА ШЭГЛЭЛЭЭР

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

медицинскэ хангалгые һайжаруулгын асуудалнууд дээрэ тэрэ тогтоо. Асуудалнуудта харюусаха зуураа, гүрэнэй экологическа программын зохёогдожо байһан тухай Н. И. Рыжков мэдээсэ. Ороной эгээл хүшэр хүндэ байдалтай 104 городууд тус программада оруулгдаа юм. Араалые абархын тула правительство хэмжэнүүдые абана гэжэ тэрэ баһал тэмдэглээ.

Н. И. Рыжков кооперативна хүдэлөөнэй зарим асуудалнуудые дайрахадаа, үзэл суртаһай талаар тэрэ имагтал гүрэнэй тодорхой зургаануудай хамгаалалга доро хүдэлхэ арга тай гэжэ зааба.

Бюджедэй мүнгэ зөөрине гаргашалгын хойноһоо, предприятинуудай нэгэдэлнүүдэй түхэлэй ажахын эмхидэлнүүдые байгуулгын хойноһоо депутадуудай хиналта шангадхаха хэрэгтэй гэбэ. Бүтээн гаргагдаг продукцийн шанарые, техническэ хэмжээе дээшэлүүлхын тула шухала эрхэ байдал байгуулхые правительство ороддоно гэжэ онсолон заагаа. Хүдөөгэй хүгжэлтын асуудалнууд тухай хэлэхэдээ, экономическа харилсаануудые хүгжөөжэ, материальна үндэһэ һуурине саашадань нарижуулга, социальна асуудалнуудые түрүүшын эзлжэндэ шидхэлгэ эндэхи бодото зам болоно гэжэ Н. И. Рыжков тэмдэглэбэ.

Удаань заседанида хабаадагшад СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда Н. И. Рыжковой кандидатурые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Хубилган шэнэдхэлгын ехэ харюусалгатай шатада правительствын дүргэхэ шухала үүргые депутат **П. А. Друзь** тэмдэглэбэ. Н. И. Рыжков правительствые толгойлхо зэргэтэй гэжэ бидэ булта бодообди гээд Кузбассай түлөөлэгшэдэй үмэнэһөө тэрэ хэлэбэ. Түрүүшын эзлжэндэ шидхэхэ зэргэтэй асуудалнуудые депутат нэрлээ. Тэрэнэй һанамжаар, зарим министрнүүд толгойлжо байһан һалбариннуудайнгаа һайн хүдэлмэри хангажа шадаагүй, ороной ажахы эрхилхэ арга оньһон тааруугүй бэйна. Правительство хүдэлмэреэ шэнэдхэн хубилгажа, хүтэлбэрийн албан хойрог аппарадые болюулха зэргэтэй.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда депутат Н. И. Рыжковые томилхо тухай дурадхал депутат **Ю. Т. Комаров** дэмжэнэн байна. Аппарадай хүдэлмэрилэгшэ бэшэ, харин үйлэдбэришэн байһаниинь намда ехээр һайшаагдана гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тэрэнэй дүй дүршэл мүнөө үедэ ехэ шухала байха бшуу. Гадна гүрэнэй экономическа хүгжэлтэ тухай, һалбариннуудые хүтэлбэрилгын гуримые нарижуулха тухай үгэ хэлэгшэ тодорхой дурадхалнуудые оруулһан, шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэлэнэн байна.

Манай правительство зарим шидхэбэринүүдые абахадаа, саашадаа яажа дабшаха тухай бодожо үзөөгүй шэнги һанагдадаг гэжэ депутат **А. К. Милосердный** хэлэбэ. Эдэ шидхэбэринүүд заримдаа мүнгэ зөөреэр, материальна нөөсэнүүдээр хангагдадаггүй. Үгэ хэлэгшын һанамжаар, экономическа реформо экономикые урагшань дабшуулаагүй, зарим асуудалнуудаар байдал бури муудаа.

Үгэ хэлэгшэ компьютернүүдые нэбтэрүүлгын асуудалнууд дээрэ тогтоходоо, һургуулинууд, дээдэ һургуулинууд, техникумүүд нимэ техникээр һуулаар хангагдана гэжэ заагаа. Тэрэ Н. И. Рыжковой кандидатурые дэмжээд, правительство олон асуудалнуудые бүри эдэбхитэйгээр шидхэдэг болог лэ гэжэ хэлээ.

Хүшэр хүндэ үшар байдалда ороод байхадань, армян арадай аша туһада ехэ юумэ хэнэнэйнь түлөө депутат **Г. С. Игитян** Н. И. Рыжковто баяр баясхалан хүргэбэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда тэрэнэй кандидатурые үгэ хэлэгшэ дэмжээ.

Арарадай голһоо химическэ предприятинуудые гаргаха гүйлтатайгаар үгэ хэлэгшэ баһал хандаа.

Орон доторнай эрдэм-техникын талаар гол зорилгонуудтодорхойлогдонхой гэжэ депутат **В. И. Трефилов** мэдүүлээ. Экономическа бэрхэшээлнүүдые шидхэхын аргагүй шэглэлнүүдтэ хүсэнүүд элсүүлэгдэжэ эхилээ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Депутадуд хубилган шэнэдхэлгын капитан М. С. Горбачевто сүм этигээ гэжэ тэмдэглээд, өөртөө хэрэгтэй команда бүридхэхэдэнь тэрээндэ туһалые үзүүлээ.

Социалис предприяти, кооперацы да бусад зүйлнүүд тухай Хуули соохи албан хойрог һаад тодхорнууд тушаа түрүү мэргэжэлтэдэй, ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, экономистнуудай, юристнүүдэй дурадхалнуудые Министрнүүдэй Соведэй хэрэгсээдэгүй байһаниинь дүй дүршэлгүй байһанһаамнай болоо бэшэ, харин эдэ хуулинууд соо гуримшуулгын захиранзонхилхо аргануудые үлөөхэ гэжэ зорюута оролдоһоноймнай үрэ дүн болоно гэжэ депутат **К. Д. Лубенченко** һанамжаяа хэлэбэ. Хуулинин эдэ документнүүдэй юрэнхы үгэнүүдээр ба идхаһан уряануудаар дүүргэгдэнхэй байһые ондоогоор яажа тайлбарилхаб? Тобшолон хэлэбэл, экономическа бирагүй дүнгүүдтэ хүргэнэн шидхэбэринүүдэй түлөө министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай харюусаха юридическэ түхэл янза тэндэнь үгы. Съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, өөрынгөө тодо хараа шугамые депутадуудта ойлгуулжа үгэхыень тэрэ Н. И. Рыжковто дурадхаба.

Правительствын толгойлогшын кандидатурые зүбшэн хэлсэхэдээ, дутуу дунданууды тоолохо хуушанай замаар ябахада бэлэн ааб даа гэжэ депутат **Т. К. Исмаилов** ажаглаба. Тээд бидэ шүүмжэлгын талаар бүхы нормонуудые үлүүлэн дүүргээбди, харин бүтэмжэтэй дурадхалнуудые үсөөн оруулнабди. Дутуу дундануудай түлөө бүхы зэмые правительствада тохохо гэдэг хүнүүдые буруушаажа байһан тухайгаа хэлэбэ. Ямар шалтагаан дээрэнээ гээгдэлдэ орообибди гэбэл, бидэнэй заримамнай хубилган шэнэдхэлгын эрхэ байдалда хүдэлжэ, бээ даагаад бодомжолжо һураагүйбди. Н. И. Рыжков — хубилган шэнэдхэхэ хэрэгые эдэбхитэйгээр бэелүүлэгшэдэй нэгэн, ажабайдалай баян дүй дүршэлтэй хүн. Тиимэнээ ороной нимэ хүшэр хүндэ байдалда ороод байхадань, правительствые толгойлогшоор дахин томилогдохоор хүн гэжэ депутат дурядхаба.

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда дурадхагдаһан кандидатура тухай дурадхал тушаа профсоюзуудһаа һунгагдаһан депутадуд һайса бодожо үзөөд, дэмжэхэ гэжэ шидээ гээд депутат **Н. Н. Гриценко** мэдээсэбэ. Ехэ юумэ мэдэхэ мэргэжэлтэ, демократида дуратай, арад зоной дунда хүндэтэй хүн энэ тушаалда байха эзргэтэй гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэмнай хэгдэнэн юумые шүүмжэлхы ёһоор сэгнэжэ шадаха бүхы талаараа найдамтай хүтэлбэрилгэшэ байха эзргэтэй. Съездын урда тээ ороной профсоюзуудай түлөөлэгшэд Н. И. Рыжковтой уулзаа һэн. Кандидат үндэр эрилтэнүүдтэ таарана гэжэ хэлэхэ арга боломжо тэрэнэй хараа шэглэл олгоно. Депутат ерээдүйн правительствада, тобшолон хэлэбэл, шэнэ кабинедтэ политикын социальна шэглэлые шангадхаха, нийтын эмхинүүдтэй харилсаата ябуулганууде һайжаруулха талаар депутат хэдэн захил үгөө.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые пенсеэр хангалгада правительствын ерээдүйн толгойлогшо ехэ анхаралаа табиха эзргэтэй гэжэ Татарай республикын депутат **М. Т. Мухаметзянов** һанамжаяа хэлэбэ. Татарай ажахынуудта бии болоһон дүй дүршэл тухай хэлэжэ үгөө. Тэндэхи РАПО-нуудһаа совхозуудай гарахадань, ажахынуудай социальна жасые нэмэхэ, тиимэнээ хүдэлмэрилэгшэдэй пенсинүүдые дээшэлүүлхэ арга боломжо бии болоо. Гэбэшэ шэнэзр бии болгогдоһон аграрно-промышленна хүтэлбэриин албануудта совхозууд ашаг олзоһоо мүнгэ түлэдэг болохонь бэшэ гү гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ерээдүйн Түрүүлэгшын кандидатурые зүбшэн хэлсэлгын ябасаар һанаагаа дүүрээгүй байһан тухайгаа депутат **А. И. Чабанов** хэлэбэ. Тобшолон хэлэбэл, депутадуудай асуудалнуудта үгтэнэн харюунууд соо орон доторхи экономическа байдалые түргөөр һайжаруулха тухай лаб хэлэгдээгүй. Правительство хурдадхалгын эрхэ нүхэсэл тухай үгайдхадаа мартажархёо гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ. Бэйгша табан жэлдэ мүнөө хүсэндөө байһан гансашье хуулинууд бэшэ, мүн тааламжагүй шэглэлнүүд үлөөгдэхэ гэжэ бидэндэ хэлэгдээ.

Депутат **А. Н. Саунин** зүбшэн хэлсэлгын гурим тухай хэлэхэдээ, правительствын программые болон тэрэнэй бүридэлые хаража үзэхэ тухай нимэ шухала асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ СССР-эй Верховно Совет бүри ехэ саг үгэхэ ёһотой бэйгаа гэжэ тэмдэглэнэн байха юм.

Нэрэеэ хэлээгүй эхэнэр депутат Н. И. Рыжковой кандидатура хайгаа хэлээд, тэрэниие нэн түрүүн үндэр дээдын хүн шанарайнь түлөө хүндэлдэгби, илангаяа оронойнгоо бүхы зон тухай, онсолходо, эхэнэрнүүдэй хуби заяан тухай һанаагаа зободог байһанайнь түлөө хүндэлдэгби гэжэ мэдүүлбэ. Тэрэл зуура хүдөө ажахыда, түрүүшын эзлжээндэ хлопок үргуулдаг ажахыда үнэ сэнгэй бүрилдэн бии болголгын системые нарижуулан һайжаруулга шухала байһан тухай онсолон зааба. Юуб гэхэдэ, энэ һалбарида тон үгытэйгээр байдаг ажалшад олоороо хүдэлнэ ха юм. Иимэ шухала асуудалда харюу Узбекистанда ажаһуужа байһан минии һунгагшад хүлеэнэ гээд тэрэ онсолоо.

Заседаниин гурим тухай асуудалнуудаар богонихон һанамжануудаа олон депутадуд мүн лэ хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэлгээ болюулха гэһэн дурадхал оруулгдаа. Тиигэжэ хоёр палатануудай гэшүүд олоной дуугаар энэ һанамжа дэмжэнэн байха юм.

Энээнэй удаа Н. И. Рыжковые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр һунгаха тухай асуудал дуугаа үгэлгэндэ табигдаба. Тиигэжэ СССР-эй Верховно Соведэй хоёр палатануудай гэшүүд олоной дуугаар, 9 хүнэй буруушаабашье, 31 хүнэй дуугаа барибашье, **Н. И. Рыжковые** СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр һунгаха гэһэн дурадхалые дэмжэбэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шэнэ бүридэл тухай дурадхал СССР-эй Верховно Соведтэ оруулха даабари **Н. И. Рыжковто** үгтэнэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй СССР-эй шэнэ Министрнүүдэй Соведые бии болготорнь, СССР-эй Министрнүүдэй Совет өөрынгөө үялгануудые дүүргэлгээ үргэлжэлүүлхэ гээд СССР-эй Верховно Совет даалгаа.

Депутат **Н. И. Рыжков** үгэ абаба. Хүндэтэ арадай депутадуд, гээд тэрэ үгэзэ эхилээ. Мүнөө намайе СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда һунгажа, айхабтар ехэ дэмжэлгэ үзүүлнэнэйтнай түлөө үнэн зүрхэнһөө һайниие хүргэнэб. Мүнөө үедэ правительствые толгойлогшодо ямар үялгануудай даалгагдажа байһаниинь тон һайнаар ойлгоноб. Ямар орёо, хүндэ саг мүнөө ажаһуужа байнабибди гэжэ тон һайнаар ойлгоноб. Манай обществын урда мүнөө гараад байһан бүхы зорилгонуудые тогтонгуйгөөр урагшаал дабшаал һаа, бэелүүлжэ шадахабди гэжэ мүн лэ тон һайнаар ойлгоноб.

Танай баталха шэнэ правительство манай ороной, совет хүн бүхэнэй урда табигдажа байһан асуудалнуудые шидхэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байха гээд һананоб. Энэмнай хүнгэн бэшэ зам, хүнгэн бэшэ хүдэлмэри байха хаш. Тиимэнээ манай ороной арадай депутадуудай, бүхы депутадуудай туһаламжа үзүүлхэ байһандань найданаб. Депутадуудай сэсэн мэргэн ухаан бодолдонь найданаб. Манай совет арадай айхабтар ехэ дэмжэлгэ үзүүлхэ байһандань этигэнэб. Юуб гэхэдэ, бүхы хүсэ шадалаа энэ арадта алба хэлгэдэ үгэхэб.

СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшые болон СССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшые һунгаха тухай, СССР-эй Генеральна прокурорые болон СССР-эй Гүрэнэй главна арбитрые томилхо тухай асуудалые депутадууд саашадаа хаража үзэбэ. СССР-эй Конституцийн ёһоор эдэ тушаалнуудые ээлэхэ кандидатурануудые СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ СССР-эй Верховно Соведтэ дурадхаха эрхэтэй юм.

СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр Казахстанай Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Г. В. Колбинийе** һунгаха дурадхал **М. С. Горбачев** оруулба. Мүнөө СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан С. И. Манякин пенсидэ гарахамни гэһэн мэдүүлгэтэйгээр хандаһан байна.

Г. В. Колбинийе депутадуудта дурадхахадаа, М. С. Горбачев инигэжэ онсолон заагаа: ажабайдал мэдэхэшье талаһаа, партида болон гүрэн соо шухала үялгануудые дүүргэхэ талаһаашье айхабтар ехэ дүй дүршэлтэй хүн тухай, эдэбхи үүсхэлтэй, түрүү һанал бодолтой, залан шууд хүн тухай эндэ хэлэнэбди. Нүхэр Колбин тухай манай мэдэхэ юумэндэ үндэнэлжэ, инигэжэ хэлэхэ эрхэтэй байнаб гээд СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ тэмдэглэбэ. Ажабайдалайнь ехэнхи хубиин үнгэрэнэн Свердловскдо тэрэниие һайнаар мэдэдэг юм. Партийн Нижне-Тагильска городской комитедэй нэгэдэхи секретарэар тиихэдэ хүдэлдэг байгаа.

Үнэн сэхэ, айхабтар анхаралтай хүн гээд тэрэниие Грузида мэдэдэг байһан юм. Тэндэ тэрэниие үндэрөөр сэгнэдэг байгаа, тиимэнээ ондоо ажалда ороходонь, голхороо һэн. Тэрэ Грузийн ажалшадтай нягта холбоо барисаатайгаар худэлжэ, Э. А. Шеварднадзитай хамта ехэ юумэ хэжэ үрдиһэн байна.

Удаан саг соо бэшэшье һаа, партийн Ульяновска обкомдо **Г. В. Колбин** ехэ эдэбхитэйгээр хүдэлһэн юм. Тиимэнээ Г. В. Колбиной ажабайдалай болон партийна дүй дүршэл, политическэ болон үндэр хүн шанарыень хараада абажа, Казахстанай Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретариин тушаалда тэрэниие дэбжүүлһэн байгаабди.

Мүнөө үедэ Казахстанда айхабтар ехэ хүдэлмэри эбтэй зөөтэйгээр ябуулагдажа байна. Тэндэ зоной социальна эрилтэнүүдтэ ехэ анхаралтай хандуулагдадаг болоо. Энэ һанамжамнай эдеэ хоолой комплексдошье, гэр байра барилгадашье, социальна үнэн зүбэй асуудалнуудташье сэхэ хабаатай. Эдэ хубилалтануудай яагаад түйлагдаһанние ехэнхидэнь нүхэр Колбиной залан шууд хараа шугам баримталһаанаар ойлгуулжа болохо байна.

Тиимэнээ өөрынгөө дурадхалые сэбэр һэшхэлтэйгээр оруулнаб гэжэ М. С. Горбачев тэмдэглээ. Залан шууд хараа бодолтой, үнэн сэхэ, бээ даа-һан, шэнэдхэн хубилгалгын хэрэгтэ бүхыгөө үгэдэг хүн энэ комитедтэ хэрэгтэй. Г. В. Колбиной кандидатура эгээл таарамжатай гэжэ һананаб.

Г. В. **Колбин** депутадуудай олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байна.

Депутадууд **С. В. Бойков, В. И. Воскобойников, И. Б. Шамшев, К. А. Шопанаев, Е. Рахмадиев, А. М. Масалиев, А. Д. Меньшатов, С. В. Васильев, В. И. Дикуль, В. А. Шеховцов, В. Д. Юдин, Э. Ю. Юсупов, В. И. Прокушев, А. А. Коршунов, Н. И. Игнатович, Ю. В. Неелов, Б. Н. Ельцин** гэгшэд СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн Г. В. Колбиной кандидатурые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан байна юм.

СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын тушаалда хоёрдохи кандидатура болгон, зарим депутадуудБ. Н. Ельцинэй кандидатура дэбжүүлээ.

Олоной дуугаар Г. В. Колбин СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаба.

Энээнэй удаа усал аюулай хойшолонгуудые зайсуулха болон гэмтэгшэдэ туһаламжа үзүүлхэ талаар ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай хаража үзэхэзэ Челябинска область ошоһон бүлэг депутадуудай зүгһөө мэдээсэл депутат **С. Я. Наумов** хэнэн байна юм.

• • •

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй удэшын хамтын заседани дээрэ зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые хаража үзэлгэ үргэлжэлүүлэгдэнэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **М. С. Горбачев** СССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшээр мүнөө РСФСР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан Е. А. Смоленцевые һунгаха дурадхал оруулба. Бүхы талаһаа түни түбшэн, һайн бэлэдхэлтэй, ехэ дүй дүршэлтэй хүн Верховно Сүүдые толгойлхо ёһотой гэжэ М. С. Горбачев хэлээ. Мүнөө хуули ёһото гүрэн байгуулжа байхадамнай, сүүдэй зургаануудай үүргэ айхабтараар ургана. Тиимэнээ иимэ хандасамнай зүб гээшэ ха.

Е. А. Смоленцев СССР-эй Верховно Сүүдэй ажал ябуулгатай танил юм. Тэрэ хэдэн жэлэй турша соо тэндэ хүдэлөө. 1972 онһоо 1977 он боло-тор тэрэ СССР-эй Сүүдэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Сүүдэй үгэлгүүдэй талаар сүүдэй гиин түрүүлэгшэ байна. 1977 онһоо 1987 он СССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшын орлогшо һэн байна.

Е. А. Смоленцев олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Е. А. Смоленцев ааг СССР-эй Верховно Түрүүлэгшээр һунгаг.

СССР-эй Гүрэнэй битраар мүнөө Украй эй Гүрэнэй главна худэлжэ байһан Ю. вые томилхо дурадхал эй **Верховно Соведэй** лэгшэ М. С. Горбачев ба.

Ю. Г. Матвеев асуудалнуудта харюу

Дуугаа үгэлгын **Ю. Г. Матвеев** СССР-нэй главна арбитрай доо.

СССР-эй Генеральна ророор А. Я. Сухарев милхо дурадхал М. чев оруулба.

Депутадуудай асуу харюусахаяа А. Я. Сухарев дэр дээрэ гараһан.

Депутадууд **В. А. Голик, А. Д. Меньшов, Бурлацкий, И. Н. Грибанов, Крюченков** болон СССР-эй Генеральна рой тушаалда дэбжүүлэгдэ А. Я. Сухаревай кандидатурые зүбшэн хэлсэлгэдэ саба.

СССР-эй Верховно олоной дуугаар **А. В. Вые** СССР-эй Генеральна куророор томилбо.

СССР-эй Верховно нимэ комиссинуудые гохо шидхэбэри олоной дуугаар абаба:

уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар;

оборонын болон аюулгүйе сахиха асуудалнуудай талаар;

хуулиин гаргалгын хуулиин гурим сахилгын асуудалнуудай талаар;

арадай депутадуудай дүүдэй хүдэлмэриин гилгэ болон өөһэдыгөө гилгэ-хүтэлбэрилгэ асуудалнуудай талаар;

экономическа реформын асуудалнуудай талаар;

аграрна асуудалнуудай болон эдеэ хоолой талаар;

барилгын болон архитектурын асуудалнуудай талаар;

эрдэмэй, арадай эрдэм һуралсалай, соёл болбосоролой талаар;

арадай эрүүрые хамгаалгын талаар;

эхэнэрнүүдэй, гэр бүлые, эхэ болон үхибүү хамгаалгын хэрэгүүдэй талаар;

ветеранууд болон инвалидуудай хэрэгүүдэй талаар;

залуушуулай хэрэгүүдэй талаар;

экологийн болон байгаалийн нөөсэ баялигуудые гамтайгаар хэрэглэлгын асуудалнуудай талаар;

олондо мэдээсэлгын, эрхэтэдэй эрхэнүүдэй болон хандалганууда асуудалнуудай талаар комитет.

2. Комитедүүдэй ажал ябуулгые тодорхойлдог хуулиин актын баталагдан абтатар хүдэлмэриин гол ёһонуудай ба гуримай, тэдэнэй эрхэнүүд болон уялгануудай талаар СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжэн комиссинууд тухай хүсэндөө байһан дүримые СССР-эй Верховно Соведэй комитедүүдтэ нэбтэрүүлэн тарааха.

Москва, СССР-эй арадай депутадуудай съезд.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арадай депутадууд — врачнар заседанинуудай забһарлалгын үедэ өөрынгөө һалбариин асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ.
ТАСС-ай фотохроникэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАД СССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СЪЕЗДЫН ХҮДЭЛМЭРЕЭР

ҺОНИРХОНО, ҺАНАМЖАНУУДААРАА ХУБААЛДАНА

ЭТИГЭХЭЭР, НАЙДАХААР

Манай совхозой бүхы ажалшадай анхарал эдэ үдэрнүүдтэ Кремлийн ордон соо боложо байһан СССР-эй Арадай депутадуудай съезддэ хандуулагданхай гээшэ. Хаанашье ябахада, хэнтэйшье уулзахада, булта эндэ боложо байһан хөөрэлдөөн тухай хэлэнэ. Тиигээдшье Кремлийн ордон соо манай нютагай хүбүүн Жаргал Цыренов һууна ха юм. Энэ ушар бүришье ехэ анхарал татана. Муу юумэнийнь гэхэдэ, бидэ телевизорээр Съездын худэлмэри хаража шадахагүй байһандаа ехэл голхорнобди. Манай эндэ бүхэсоюзна хоёрдохи программа харуулагдадаггүй юм. Тиимэнээ радио шагнаха, газетэнүүдые уншаха баатай болонобди.

Һаяхан Жаргалнай Москваһаа хонходожо, бидэнийе ехээр баярлуулаа. Съездын худэлмэри тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Тиихэдээ нүхэдэйнгөө ажал тухай асууһан, баярые хүргэхые гуйһан байна. Мүнөө тэрэнэй худэлдэг бригадынхид хабарайнгаа тарилга гүйсэд дүүргээ. Энээн тухай тэрээндэ хэлээ һэмди.

Жаргалай хэлэнээр, мүн газетэ уншаадшье байхада, эндэ ехэл һонирхолтой хөөрэлдөөн боложо байна. М. С. Горбачевой хэнэн элидхэл соо ороной дотоодын ба гадаадын политикын гол шэглэлнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ гээшэ. Ороноймнай республика, область бүхэн өөһэдын хойшолуулашагүйгөөр бэелүүлхэ гол шухала асуудалнуудтай. Тээд мүнөө өөрыгөө гүйсэд хангаха асуудалай табигдаад байхада, бээ даагаад түс зорилго бэелүүлхэнь тон хүндэ, сэхыень хэлэхэдэ, зарим республиканууд туһаламжагүйгөөр дүүргэжэ шадахашьегүй байна.

Хүн зоной олзо оршо арад зондо хэрэгтэй эд бараа үйлэдбэрилгэһөө хоёр дахин үлүү гэжэ мэдээжэ. Магазинда эдеэ хоолшье, эд барааншье хомор болошоо. Энээнийе бидэ бэе дээрээ үзэнэбди. Зонийе хангаха асуудал шиидхэхэ гээшэ шухалын шухала асуудал болонхой. Тус асуудал, минии һанахада, эрид шууд экономическа реформо бэелүүлһэнэй ашаар лэ бэелүүлэгдэхэ байна. Кооперативуудые байгуулжа экономико һэргээхэ гэһэн һэдэлгэ найдабаритай дүн үгэнэгүй хаш.

Хүдөөгэй зондо мүнөө бүхы юумэез гүйсэд өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ бодото хэрэг дээрэнь үгэхэ хэрэгтэй. Үгы һаа, үрэ гарахагүй. Дээрэнээ захиралта үгэхэ ушар усадхагданагүй. Түсэбнай «гүрэнэй захил» гэжэ шэнээр нэрлэгдээд, удхань хубилаагүй. Ямар аргаар худэлхэдэнь аша үрэтэйб, тэрэниие хүдөөгэй зон өөһэдөөл шэлэхэ ёһотой. Подряд гү. али арендэ гү? Энээн тухай хэлэнэн депутадуудые халуунаар дэмжэнэб.

Юрэдөөл, үгэ хэлэгшэдые шагнаад, уншаад байхада, тэдэнэй мүнөө үе сагай шухала асуудалнуудые ехэ шангаар табижа, тэдэнийе шиидхэхын түлөө оролдохоор бэлэн байна гээд ойлгохоор. Хубилган шэнэдхэлгын шэнэ политика ябуулжа, Соведүүдэй засаг ёһотоор лэ баталха зон гэжэ этигэхээр, найдахаар байна.

Б. БАЗАРОВ,
Бэшүүрэй совхозой партбюрогой секретарь.

ТУСХАЙ ХЭҺЭГЭЭР ХЭБЛЭГДЭБЭ

«М. С. Горбачев, СССР-эй дотоодын ба гадаадын политикын гол шэглэлнүүд тухай. 1989 оной майн 30-да СССР-эй Арадай депутадуудай съезд дээрэ хэнэн элидхэл» гэһэн брошюра хэблэгдэн гараба.

Политиздат брошюрые хэблэжэ, «Красный пролетарий» типографида барлагдаа.

(ТАСС).

— СССР-эй Арадай депутадуудай съездын, СССР-эй Верховно Соведэй сессийн хүдэлмэреэр ехэтэ һонирхонобди. Манай ороной социально-экономическа хүгжэлтэдэ шухала шата болохо энэ түүхэтэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүд гэжэ ойлгохоор. Тиихэдэ анзаһаа урда иимэ һонин, сэхэ руунь хөөрэлдөөн болодоггүй һэн.

Хүн зоной һуудал байдал һайжаруулха, эдеэ хоолоор хангаха тухай асуудалнууд үнинэй иимээр зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой байгаа. Илангаяа хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай асуудалнууд намайе, манай ажахын хүдэлмэришэдые ехэтэ һонирхуулна, этигэл найдал түрүүлнэ гээд Ярууныи районой Тулдуунай совхозой ахалагша хонишон Э. Бадмажапов мэдүүлнэ.

Э. Бадмажапов байгша онде дамжагдаһан отарынгаа зуун эзэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, мүнөө тэндэнээ бүрин бүтэнөөр түлиигүүлэ.

— Иигээд бидэ удахагүй зүблэндаа нуга сабшалангыень һайжаруулхынай. Тэндэһээ отарынгаа хонидой үбэлдөө эдихэ үбһэ тэжээлэнь бэлдэхэжэ абадагбди,— гэжэ ахалагша хонишон мэдүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Э. Бадмажапов.

Э. БУДАЕВАЙ фото.

ЭР

...амта ...йна. ...haa, ...мдо ...гээр ... В. ...олон ...итин ...ана- ...изах- ...нэ- ...элда ...igaa- ...ай- ...бтэй ...йна. ...рил- ...дуу- ...жа- ...екс- ...бэй ...ай- ...ай- ...раа ...даг ...ба- ...ба- ...ба-

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ХАТАР НААДА ДЭЛГЭЭБЭ

Арадай хатерай бүхэроссин зональна конкурс манай Улаан-Удэдэ эхилэнхэй. Тэрээндэ 20 коллектив гэхэ гү, али хамта дээрээ 450-яад хүн хабаадана. Тэдэнэр хаанаһаа ерээб гэбэл, Хабаровска хизаарһаа, Благовещенск, Шэтэ хотонуудһаа, Агын автономито округһоо, Владивостокһоо болон Камчаткын областьһоо болоно.

Манай Буряадай республика эндэ найман эрхим коллективүүдээ табинхай юм. Нэрлэбэл, «Лотос», «Осикта» Захааминай «Санага», авиазаводой «Байкальские зори», Буряадай худөө ажахын институдай «Алтан булаг» ансамбльнууд болоно.

Энээнһээ гадна хүүгэдэй коллективүүд олоор ерэһэн байна. Шэтын областьһоо «Меридиан» гэжэ ансамбль, Владивосток хотоһоо хүүгэдэй хоёр коллектив — «Паруса детства», «Вихрета» ерээ. Энэ хоёр коллектив Арадай уран бэлигэй II фестивалиин лауреадууд болоһон юм. Благовещенск хотоһоо «Радуга» гэжэ хүүгэдэй коллектив бии.

Хамта дээрээ далаад эдир артистнууд уран бэлигээ харуулха болоно.

Ехэшүүлэй коллективүүд тушаа тобшоор хэлэхэ болоо һаа, нэн түрүүн Камчаткаһаа ерэһэн артистнуудые тэмдэглэхэ шухала. «Камчатой» гэжэ нэрэтэй ансамбльда 9 хүн ороно. Энэ конкурсдо ансамблиинхид эстрадна хатарнуудые асаранхай.

Улаан-Удэдэ концертнууд харуулагдахаһаа гадна Загарайн, Кабанскын районуудта олон зондо дурадхагдаха юм.

Л. КАЗАНЦЕВА.

МОНГОЛ УРАН ЗУРААШАДАЙ ВЫСТАВКЭ

Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ Улаан-Удын уран зурагай музей соо Монголой Арадай Республикын Дархан хотын булэг уран зураашадай выставкэ һаяхан харуулагдаһан байна. Тус музейн директор Р. Б. Цыденова, Буряадай Уран зураашадай холбооной харюусалгата секретарь В. П. Уризченко, уран зураша В. Н. Николюк, МНР-эй Уран зураашадай холбооной Дарханай таһагай түрүүлэгшэ Д. Хаянхярваа гэгшэд суларагшадай урда үгэ хэлэжэ выставкые нээгээ.

Д. Хаянхярваа, Г. Цэрэн, Ш. Ганбаатар, Д. Эрдэнэ баатар болон бусадай зурагууд выставкэдэ табигдажа, харагшадай һонирхол татаа. Тиихэдэ Сувдаа гэгшын шулуу һиилэжэ хэһэн бүтээлнүүдые онсо тэмдэглэмээр.

— Үнэрэгшэ жэлэй һүүл багаар танай уран зураашад Дархан хотодомнай айлшалжа, бүтээлнүүдэ харуулһан юм. Бидэ мүнөө харюугай выставкэ асарба гээшэбди. Саашадаа энэ харилсаа холбоомнай улам үргэдхэгдэхэ юм. Хоорондоо ябалсажа, хэжэ байһан ажал хэрэгүүдээрээ һонирхолсожо байхада, али алншье таладаа туһатай байхань дамжаггүй.

Монгол айлшад Буряадай уран зураашадай мастерскойнуудаар ябажа танилсахаһаа гадна Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ оршодог Омулевкын дабаан дээрэ хамта ошожо, ерээдүйнгөө бүтээлнүүдэй этюдүүдые хэһэн байна.

Г. ДАГБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: монгол уран зураашадай выставкын үедэ.

Б. ЖАМЬЯНОВАЙ фото.

Хурамхааныһаа мэдээсэнэ

«ТАЙШААГАЙ ТАШУУР» ТАБИГДАБА

Гаргын-арадай театр байгуулагдаһаар һаяханай юм. Гэбэшье районойнгоо хараг-шадай дунда суурхажа эхилэнхэй. Буряад драматургнуудай зохёолнуудта энэ коллектив ехэ анхаралаа хандуулдаг юм.

Совет буряад уран зохёолой үндэһэ һүүри табигша Х. Намсараевай алдарта ойдо зорюулжа, тэрэнэй зохёоһон «Тайшаагай ташуур» гэжэ мэдээжэ зүжэгые энэ театр бэлдэһэн байна. Түрүүлэн Арзагуун нютаггаа табиһанай удаа районойнгоо тосхон, һууринуудаар ябажа, энэ зүжэгөө харуулаа һэн.

Тус театрай эдэбхитэдэй тоодо хүүгэдэй саадые даагша Очирма Намдакова, багшанар: Буда Гармаев, Владимир Надмитов, Василий Буянтуев, совхозой директор Гарма Шодхоев, театрай уран зураша Хубито Раднаев, пенсионер Чимитцо Ширеторова, сомоной Советдэй түрүүлэгшэ Арабжил Булгатов болон бусадые нэрлэмээр.

Нёдондо жэл түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэһэн «Баргажанай гол» гэһэн театральна фестивальда гаргынхид лауреадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Мүнөөшье жэлдэ энэл фестивальда хабаадалсахадаа «Тайшаагай ташуур» гэжэ зүжэг харуулха байна.

Гаргын арадай театрай хүтэлбэрилэгшэ Бимба Галсанов энэ зүжэгые һонирхолтойгоор найруулан табяа гэжэ тэмдэглэлэтэй.

«СЭЛЭНГЭ» АЙЛШАЛБА

Аршаан булагаар дэлгэрһэн хадалиг һайхан байгаалитай Хурамхаанай худөө нютагуудаар Буряадай гүрэнэй филармониин «Сэлэнгэ» гэжэ эстрадна ансамбль айлшалба. Районой бүхы ажахыннуудаар ансамблиинхид ябажа, бэлиг шадабарияа харуулаа. Мүнөөдэр тэдэ Хурамхаан тосхондо түгэсхэлэйнгөө концерт-наада харуулжа, гастролёо түгэсхэхэ юм.

Саашаа ансамблиин артистнууд Баргажанай, Прибайкалиин, Зэдын, Захааминай ажалшадта айлшалха байна.

Б. ХОБРАКОВ.

Сэлэнгэ мүрэнийе яажа сэбэр зандань байлгахаб?

Хубилган Шэнэдхэлгын сагай урда тээ һаа, нимэ юумэ гадаадын журналистда харуулхагүй байгаа ёһотой. Өөһэдөө бодоод үзыт даа. Намтай сугяйһан Баярсайхан нэгэ худагта абаашажа харуулаа. Тэндэ дүтэ ошоходо, байхын арагүй үнэр танар тэндэһээ гаража байгаа һэн.

— Дарханай промышленна предприятинуудһаа гараһан ühые сэбэрлэхэ тухэрэлгэнүүд ехэзэр дуталдана, тиимэһээ үһанай зарим хубине миил хлоркодоод, мүрэн руу урадхуулдаг юм,— гэжэ «Водоканалай» городской бюрогой түлөөлэгшэ уйдхартайгаар хэлэнэ.— Мүнөө жэлдэ шэнэ тухэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулхые оролдохобди. Тэдэнэй бии болоходо, хэрэг байдал хубилха бээ, Харин мүнөө дээрээ бүхы юумэн хуушаараа.

Үнэхөөрөөшье, һанаа зоболоор байгаа һэн. Хэмжээгэйнгээ талаар Дархан хото МНР-эй хоёрдохи индустриальна түб болоно. Монголой талада аха дүү оронуудай туһаламжаар бодоһон барилгашадай хото, «хани барисаанай хото» гэжэ тэрээн тухай ходоодоо хэлэдэг байһан. МНР-эй энэ хэрэгтэ хабаатай бүсад албан зургаанууттай хамта Арадай хиналтын гүрэнэй комитедэй эмхидхэһэн шалгалтын дүнгүүд хүлеэгдээгүй муу байгаа. Олон жэлэй туршада энэ хото Хара мүрэнийе бүзарлана гэжэ элирээ, «Үнэн» газетын һаяхан бэшэһэнэй ёһоор, мүрэнэй эрьенүүд дээрэ «аягүй үнэртэй намаглиг районууд» бии боложо эхилэнхэй. Август һарада мал үүсэлжэ, Дерханай предприятинуудай малай продукци буйлуулжа эхилхэдэ, илангаяа хүшэр хүндэ болодог. Малай тоһон ба бүсад үлеедэһэн, мүн промышленна зоноһоо техническэ тоһон ба мазут мүрэн руу ороно бшуу. Газар дорохи үһандал едли, Хара мүрэнэй захаар тэдэнь гарадаггүй. Харин Хара мүрэн гэшэмнай МНР-эй хойто районуудые ба Совет Прибайкалиие холбодог Монголой гол мүрэндэ — Сэлэнгэдэ шудхадаг гэжэ мэдээжэ.

Дарханда хүшэр хүндэ байдал тохёолдоо гэжэ МНРПгэй ЦК-гай орган мэдээсээ һэн. Монголой хойто хубилдахи зарим районуудта баһал һанаа зобохоор байдалтай гэжэ бүсад газарнуудта үнгэрэгэһэн шалгалта харуулаа. Гансал Сэлэнгын райондо сэбэрлэлгын тухэрэлгэнүүдэй 40 гараан процентнь хүдэлнэгүй гэжэ «Үнэн» бэшэнэ. Нэгэл шалгаган эндэ бии. Сэбэрлэлгын тухэрэлгэнүүд эбдэрэнхэй, мүнгэ зөөри ба зохихо материально-техническэ үндэһэ һүүри заримдаа дутуудадаг. Харин заримдаа хэрюусалгагүй байха ушарнуудшье бии. Томо госхозууд болон промышленна предприятинуудай ошодог энэ ехэ газар дэйдын экологическа байдалда эдэ бүгэдэнь ямараар нүлөөлнэ гээшэб. Сэлэнгэ мүрэн олон һалаатай, туд бүхэндэнь шахуу ажахын объектнууд баригденхай.

Иимэ байдалһаа гараха арга бии ааб даа. МНР-эй байгаалиие ба оршон тойронхи дайдые хамгаалха талаар министрэй орлогшо Ш. Болдын хэлэһэнэй ёһоор, 2005 он болотор хараадуулагдан, «Оршоһ тойронхи байгаали» гэһэн программа республикеда зохёогдонхой. Һэргээлгын ехэ хэмжээнэй худэлмэрэй хэгдэхэр хараалагданхай. Зарим нэгэ юумэн хэгдээ. Тобшолон хэлэбэл, министерство эрид шүүд хэмжээнүүдые абажа, Сүхэ-Баатар хотын модо болбосоруулгын комбинадые, Сэлэнгэ аймагай захиргаанай түбые сэбэрлэлгын бүхы тухэрэлгэнүүдые заһажа гуримшуулхыень баадхаа һэн. Сэлэнгэ мүрэнэй үһые бодомжотойгоор хэрэглэхэ ба хамгаалха талаар МНР-эй болон СССР-эй хамтын комисси хэдэн жэл худэлжэ байһхай.

Гэбэшье Ш. Болдой һанамжын ёһоор, шиидхэгдэхэ асуудалнууд үшөөл олон. Жэшээнь, гансашье түсэбүүдые зохёожо, лабораторийн шэнжэлгэнүүдые шудалжа байнгүй, байгаалида хохидол үзүүлэгшэдтэ сэхэ нүдөөлхэ этигэмжэ түлөөлэгнүүд комиссида дуталдадаг. Байгаали хамгаалха талаар хамтын асуудалнуудые шиидхэхын тула совет талатай министерство нягта холбоо барисаа мүртэйгөөр тогтоогогүй.

Байгаали хамгаалха талаар нягта харилсаа холбоо бэлдүүлхэ шухала гэжэ министрэй орлогшо тон зүб хэлээ гэжэ һанагдана. МНР-эй хойто хубинь сагай уларидай, байгаалиин эрхэ нүхэсэлнүүдэй бүхы талаараа Байгаали далайтай холбоотой. Байгаали хамгаалха талаар ниитэ нэгэн политика хараалика, ажахы эрхилдэг болоогүй һаа, эндэхи байгаалиие сахин хамгаалха гээшэ ехэ хүшэр хүндэ.

Экономическа нарин тоололго иимэ харилсаа холбоогой үндэһэ һүүри болохо зэргэтэй гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Үнэрэһэн жэлнүүдэ иимэ хэмжээнүүдэй абтаагүй байһанһаа Дарханай сэбэрлэлгын тухэрэлгэнүүдтэ иимэ һанаа зобохоор байдал тохёолдоо бшуу. Тэдэнэй хоёрдохи эллжэнь бүри 1985 ондо ашаглалгада оруулагдаха зэргэтэй һэн. Тэрэ үеэ Совет тала урьһаар хэрэгсэл тухэрэлгэнүүдые абаашаад, энээгээр һанаагаа амаршаһан байгаа. Гансал МНР-эй барилгашадта ба тэдэнэртэ техническэ туһаламжа үзүүлжэ байһан багахан булэг совет мэргэжэлтэдтэ эдэ тухэрэлгэнүүдые болзор соонь ашаглалгада тушаалга хэрэгтэй байһан юм гү? Һүүлдэнь монгол талада мүнгэ зөөри, хүсэ шадал дуталдаа, Дарханда байрладаг совет барилгын нэгэдэхи трест шубуунай фабрика бариха уялгануудаа дуургэхэ гэжэ шууд оролдоо. Тэрэнь анханайнь проектын ёһоор, 200 жэл боложо түрүүшын продукци үгэхэ зэргэтэй һэн. Тус фабрика гү, али сэбэрлэлгын тухэрэлгэнүүд гү — юуниинь манай харилсаа холбоондо шухала хэрэгтэй байгаа юм?

Мүнөө дээрээ тэдэнэй нэгэниншье худэлнэгүй. Тэдэние зааатагүй бариха ааб даа. Гэбэшье барилгын аша туһань ондо ондоо байха гэжэ мэргэжэлтэ бэшэ хүндэшье эли.

Хооһон уряа лозунгнуудай ошон ошожо, оршон тойронхи дэлхэй ба хүнүүдэй элүүр энхэ тухай анхарангүй, ямаршье аргаар тусэб дүүргэхэ гэдэг тэнэг ябадал ушархаяа болижо байна. Энэ нютагые бүзарлаха замда һаалта табиһань үшөө орой бэшэ. Чернобыльска АЭС-тэ болоһон тэнэргэлгэ тухай бүхы дэлхэй дээрэ, тэрэ тоодо Монголдошье дуулаһан байгаа. Монгол орондошье байгаалиин тэнсүүри эбдэгдээ, тодорхой хэмжээнүүдые хамтаараа абахал хэрэгтэй.

Иимэрхүү харилсаа холбоогой зарим тэды дүй дүршэл бии. СССР-эй болон МНР-эй хоорондо ой модо хамгаалха тухай хэлсээн баталагденхай. Тэрэнэй ёһоор, хилэ шадар гараһан түймэр унтараалгада хоёр ороной хүн зон хабаададаг. Энэ дүй дүршэлые хараада абан, Сэлэнгэ мүрэнэй үһые сэбэр байлгаха тухай протоколнуудые гансал зохёохо бэшэ, харин хүсэлэл оролдолгонуудаа сум нэгэдүүлхэ ёһотой байгаа гү?

«БАЙГАЛАЙ» ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн Ц-А. Д. Дугаринмаевай, «Арадһаа үеэлтэй Намсараевнай» гэһэн статья гурбан бүлэгнөө бүридэнхэй. Уран зохёолшын басаган Бальжима Хоцаевна Намсараевагай «Эсэгэ тухай үгэ», Буряадай арадай поэт Ц. Галсановай «Намсараевай эүүн хабар», журналист Р. Б. Бимбаевай «Арадай уран зохёолшо, журналист, драматург», Ц. Гапановай «Наһанайм үреэл», Д. Доржогутабайн «Тиимэ байгаа», С. Бадмаевай «Мартагдашагүй уулзалгануу», Ц. Митыповэй «Орьёл өөдэ» гэхэ мэтын дурсалга-статьянууд эндэ толилогдоо. Тиихэдэ поэдууд Л. Тапхаев, Г. Дашабылов гэгшэдэй зорюулга-шүлэгүүд мүн лэ эндэ бии.

Журналай «Шэнэ зохёолнууд» гэһэн ниитэ гаршаг доро Б. Цыбиковэй «Согто-Улын суурваи», Ц. Доржиевай «Баярмаа» гэһэн туужанууд һонирхолтой.

Тэрэшэлэн «Очерк, публицистикэ», «Буряад ороной суута хүнүүд» гэһэн ниитэ гаршагууд доро географиин эрдэмэй кандидат В. Викуловай «Байгалнай хэтэдэ» мунхэ байха гү!» Г. Басаевай «КПСС-эй гэшүүндэ бусаагдаа, партбиледэйнь № 0000156...» гэһэн статьянууд гараба.

Уран зохёолшо М. Батоинай бүрхадшалһан «Монгол арадай үльгэрнүүд» ухибүүдтэ зорюулагдана. Буряадай алдарта дуушан Бадма Балдаковой зохёохы ажал тухай искусство шэнжэлэгшэ О. Куницынэй, монголшо эрдэмтэ Алексей Бобровниковой ажал ябуулга тухай хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Н. Шаракшиновагай, мүн Буряадай хүүгэдэй литературын үндэһэ һүүри табигша Баваса Доржиевич Абидуевай зохёохы ажалай намтар тухай статьянууд журналай һүүлшин нюурнуудта хэблэгдэбэ.

Б. НАМДАКОВ.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной үмэнэһөө хоёр һарадаа нэгэ удаа гаража байдаг уран зохёолой, олонниитэ-угас түрын «Байгал» журналай хоёрдохи номер хэблэлнэ һая гаргагдажа, уншагшадтаа эльгээгдэбэ.

Буряад совет литературын үндэһэ һүүри табигша Х. Н. Намсараевай түрэһөөр 100 жэлэй алтан ойдо зорюулагдаһан материалнуудаар номерой түрүүшын хуудаһанууд нээгдэнэ.

«ДЭЛХЭЙН АРАДУУД»

Иимэ нэрэтэй түүхын шэнжэтэй энциклопедическэ справочник Москвагай «Советская энциклопедия» гэжэ хэблэлээр гаргагдаба.

Дэлхэйн бүхы түбинуудэй 1000 үндэһэ яһатан тухай баримтануудые манай ороной элдэб хотонуудай таби шахуу эрдэмтэд сорголһон байна. Үндэһэ яһатан бүхэндэ зорюулагдаһан статьянууд хара-сагаан болоод үнгэтэ хамтадаа 2000 гаран фото-зурагуудаар шэмэглэгдэнхэй. Гадна эндэ карта, схемнүүд болоод зурагуудшье бии. 1985 оной мэдээгээр ном соо бүхы дэлхэйн арад зоной бүридэл, арһа яһанай илгаа тухай, тэдэнэй тоо толгой, хэлэ аманай бүлэгүүд болон ямар нэгэн шажан мүргэлдэ хабаатай тухайнь тодоор хэлэгдэнхэй.

Энэ ном соо Буряадай АССР-эй, Агын болоод Усть-Ордын автономито округүүдай гол үндэһэ яһатан тухай Е. Брук гэгшын «Буряадууд» гэһэн статья бии. Уншагшад мүн лэ эндэ буряадуудай ажаһуудаг дэлхэйн оронууд тухай, Советскэ Союзда тэдэнэй байдаг газарнууд тухай, мүн бусад арадай тоо толгой, тэдэнэй нютаг нютагуудай ярянай хэлэн, бэшэг ном, шажан мүргэл тухай мэдээнүүд бии. Гадна эндэ буряадуудай ажаһуудалай, хэрэг ажалай түүхэтэ баримтануд, мүнөө үеын байдал гэхэ мэтэ далгэрэнгыгээр харуулагданхай.

«Дэлхэйн арадууд» гэжэ энэ зуураан ном 100 мянган хэһэгээр гаргагдаба.

Н. КОСЕНКОВА.

АЙЛШАДНАЙ БУЛЮУ БАЙБА

Монголой «Хоршоолол» гэжэ спортклубай эхэнэрүүдэй, Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ сэрэгэй үчилищиин эрэшүүлэй командануд айлшаар Зэдын районой түб — Петропавловка тосхондо ерэжэ, Зэдын болон Захаминай районуудайн спортсменүүдтэй нүхэд ёһоной уулзалга хэһэн байгаа. Улаан-Баатарһаа ирэгшэд тус тустаа гурбан уулзалгада хабаадаа.

«Хоршоолол» хадаа волейболоор МНР-эй чемпионуд юм. Түрүүшын үдэр энэ командын басагад нютагай командатай наадахадаа, бэлэхэнээр шүүбэ. Хоёрдохи удэрынь Зэдын районой һургашадай суглуулагдамал командатай наадахадаа, мүн лэ ядамаггүйгөөр булижа гараба. Һүүлээрнь Буряадай АССР-эй чемпионууд болохо Захаминай районой хүүгэдэй спортын һургуулиин һургашадтай уулзаа.

Түрүүшын хоёр парти тэнсүү шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Хоёрдохи партидаа Захаминай волейболист басагад илаһан байгаа. Саашадаа Монголой командын капитан Марта, Солонго, Сэсэгдэлгэр гэгшэд эршэмтэйгээр добтолжо, манай командын хамгаалалтые сүмэрэ сохибо. Республикымнай командаһаа һургашаг басаган Ира Лощенко онсо шалгарһан байха юм.

Удаань эрэшүүлэй командануд талмай дээрэ гараба. Түрүүлэн Монголой залуу спортсменүүд Зэдын районой волейболистнуудтай наадаа. Эндэ илажа гараһанайнгаа һүүлээр Монголой команда Буряадай АССР-эй чемпион — Захаминай районой түлөөлэгшэдтэй уулзаба. Манай командаһаа бэрхэ добтологшо Гергенов талмай дээрэ гараагүй. Тиин захаминайхидай добтолго эхинһээ нуларуулагдашаһан байгаа. Гэбэшье һонирхолтой шанга тэмсэл болобо.

Түрүүшын партида айлшадная 15:11 тоотойгоор шүүбэ. Хоёрдохи партида Альберт Жалцанов илангаяа һайнаар наадажа, нааданай тоое тэгшэдхэбэ. Зүгөөр Захаминай командада халажа наадаха хүнүүд үсөөн байжа, саашанхи удаадахи партинуудтаа нилээд эсэһэн байгаа. Тиихэдэнь Монголой тренер Агван Сэргэлэ командаяа һайнаар хүтэлбэриджэ, 3:1 тоотойгоор шүүгээ. Айлшадаймнай командаһаа 10-дахи номерой спортсмен Менхтер илангаяа шалгарба.

В. СЫДЕЕВ.

ТОБШОХОНООР

БОКС. Эдиршүүлэй дунда боксоор профсоюзуудай спортын булгэмэй Ураалей, Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Тюменскэ областиин Нижневартовск хотодо болобо.

Авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубые түлөөлэн Улаан-Удын 22-дохи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Сережа Павлов, 46-дахи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Володя Васильев, мүн Сэлэнгын районой Ташар тосхоной һургуулиин һурагша Володя Цыбиков гэгшэд Россин соведэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртөө һэн. Тиин мүнөө тэдэнэр Москва шадархи Электросталь хотодо энэ ехэ наадандa хабаадажа байна.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Бүхэсоюзна мүрысеон Винницэ хотодо боложо, хэдэн союзна республикын 200 гаран хүнгэн атледууд хабаадаба. Забайкалиин сэрэгэй округой түлөөлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Поздняковa 1500 болон 3000 метрэй зайнуудта илалта туйлаа.

ҺУР ХАРБАЛГА. Залуушуулай бүхэсоюзна спортын 7-дохи наадануудай тоосоогоор зоныи мүрысөөн Эрхүү хотодо болобо. Спортын мастернууд Жаргал Дамбиев, Дмитрий Сорокин, Владислав Саганов, Елена Цыганова, Ирина Болдохонова, Жанна Тухалова гэгшэдэнэ бүридэһэн маной республикын суглуулагдамал командануд түрүү һуури эзэлбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

СССР-эй Арадай депутадуудай съезд Москвада, Кремлиин Съезднүүдэй ордондо июниин 7-до худэлмэриеэ үргэлжэлүүлбэ. «Правда Бурятии» газетын нэгэдэхи хуудаһанда СССР-эй Арадай депутадуудай съездын худэлмэриин тоосоон үгтэнэ.

Мүн лэ эндэ СССР-эй Министрнүүдэй Советэй мэдүүлгэ тушаа, СССР-эй Арадай Хиналтын комитедэй түрүүлэгшые һунгаха тухай СССР-эй Верховно Советэй тогтоолнууд ниитэлэгдэх.

Кремлиин палатануудай заседанинуудай зал соо СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй түрүүшын хамтын заседани нээгдэһэн байна. СССР-эй Конституциин үндэһөөр СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшые томилхо кандидатурые СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ СССР-эй Верховно Советэ дурадхаба. Өөрынгөө гүнээгы этигэл найдалда, партиин Центральна Комитедэй һанамжада үндэһэлэн, Рыжков Николай Ивановичые СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр томилхо тухай дурадхал СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ оруулба. СССР-эй арадай депутадуудай олон тоото асуудалнуудта Н. И. Рыжков харюусаба, тэрэнэй кандидатурые зүбшэн хэлсэлгэдэ олон хүн хабаадаба. Һунгалтын болоходо, олон хүнэй дуугаар СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр Н. И. Рыжков һунгагдаба. СССР-эй Министрнүүдэй Советэй бүридхэл тухай дурадхал СССР-эй Верховно Совет дурадхаба. СССР-эй Арадай Хиналтын Комитедэй Түрүүлэгшээр Г. В. Колбин һунгагдаһан байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Совед Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжковой «СССР-эй правительствын саашанхи ажал ябуулгын программа тухай» СССР-эй Арадай депутадуудай съезд дээрэ хэһэн элидхэл «Арадай аша туһануудта алба хэхэ» гэһэн гаршаг доро газетэдэ толилогдобо.

СССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшые һуньаха тухай, СССР-эй Гүрэнэй ахамад арбитрые томилхо тухай, СССР-эй Генеральна прокурорые томилхо тухай, Национальностьнуудай Советэй Саг үргэлжын комиссинууд тухай, СССР-эй Верховно Советэй комитедүүд тухай СССР-эй Верховно Советэй тогтоолнууд газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдоно.

Кино, театрнуудта

ГАСТРОЛИ ИРКУТСКОГО ТЕАТРА МУЗЫКАЛЬНОЙ КОМЕДИИ (в помещении театра оперы и балета)
Труффальдино из Бергамо — в 19-30.

ВОСТОЧНО - КАЗАХСТАНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ТЕАТР ДРАМЫ ИМЕНИ ДЖАМБУЛА (в помещении Бурятского театра драмы)
Диоген — в 19.

«ДРУЖБА»
Дикие лебеди — в 9-40, Данди по прозвищу крокодил — в 11-30, 16-30, 18-30, Спартак (2 серии)— в 13-20, 20-30.

«РОДИНА»
Новые похождения кота в сапогах — в 10, 16, Работа над ошибками — в 12, 14, 18-10 (удл), Меня зовут Арлекино (2 серии)— в 20-30.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — Женщина французского лейтенанта (2 серии) — в 9-30, 11-50, 14-10, 16-30, 18-50, 21-10, Зеленый зал — Танцор Диско (2 серии) — в 9-40, 12-10, 14-40, 22, Особая зона — в 17-10, 18-40, Власть Соловецкая — в 20-10.

«ЭРДЭМ»
Мультфильмы — в 9-40, 14-30, Отряд Трубачева сражается— в 11, Девочка ищет отца — в 12-50, Долгая разлука (2 серии) — в 16, 18-30, 20-50.

«ОКТЯБРЬ»
Пугала — в 10, 14, Коршуны добычей не делятся (2 серии)— в 11-30, 15-50, 18-20, 21.

«АРШАН»
Враг мой — в 19, 21.

«ВОСТОК»
Бах и Брокколли — в 15-30, Тени знойного лета — в 17, 19, 21.

«БАЙКАЛ»
Враг мой — в 18-30, 20-30.

«ЗЕЛЕНЫЙ»
Семь самураев — в 20.

ВИДЕОЗАЛ «ЛУЧ»
Дюймовочка — в 17, Обнаженная любовь — в 18-10, Волшебство. «Куин» в Будапеште — в 19-50, Тройной прыжок Пантеры — в 21-30.

ВИДЕОТЕКА (ул. Иванова, 19)
Баба-Яга против — в 11, Сказки зарубежных писателей —в 12-40, Бременские музыканты — в 14-30, Забавы молодых — в 16-20, Экипаж (2 серии)—в 18.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35— Крымэй экологи. 10.05— Кино-мэдээсэл. 11.05— Шэнэ һонин. 11.15— Хүнэй институт. 12.15 — «Хүхюун стартнууд». 16.10— Шэнэ һонин. 16.25— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.35— Баримтата фильм. 17.05— Ленинэй зохёолнуудые дахин дахин уншахадаа. 17.50 — Мультфильм. 18.00— Хани барисаанай мериндануд. 18.55 —«Интерсигнал». 19.25—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». Москвада баледэй артистнуудай класхоорондын VI конкурсын нээлгэ. А. Меликов. «Легенда о любви». 22.00— Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45— Хүгжэмтэ дамжуулга. 23.05—«Хараа бодол».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 10.15, 13.25— Англи хэлэн. 10.45 — «Волны Черного моря»—8 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 12.00— Шэнэ һонин. 12.10—«Дорога в ад»— уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. **Улаан-Удэ.** 17.35— Мультфильмнүүд. 18.35— Буряад ороной һонинууд. 19.35— Баримтата фильм. 20.05—«Эхэ нютаг». Буряадуудай бии болоһон ба түүхэ тухай дамжуулгануудай шэнэ цикл (буряадаар). **Москва.** 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.25— Теннисээр Францин нээмэл чемпионат. 22.00— Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 —«Дорога в ад»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 00.15 — Хоорой хүгжэмэй концерт. 01.00— Футболоор СССР-эй чемпионат. «Днепр»—«Спартак».

СОНОСХОЛ

«Буряад үнэн» газетын редакци болон «Знание» булгэмэй Буряадай республиканска эмхини правленини президиум буряад хэлэн дээрэ лекци унш даг лекторнүүдэй «түхэреэн столой» дэргэдэ у залга үнгэргэхэнь.

Энэ уулзалга мүнөөдэр, июниин 9-дэ Хэбл байшангай конференц-зал соо 14 часта эхилэ (Ленин ландаришвили үйлсэ, 23).

Редакторай орлогшо Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖ

МАНАЙ
индекс 670000
АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская 2-33-61, выпускающие—2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, п. Кырен—91-7-18, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательства полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04426. Заказ № 133. Индекс 04613.